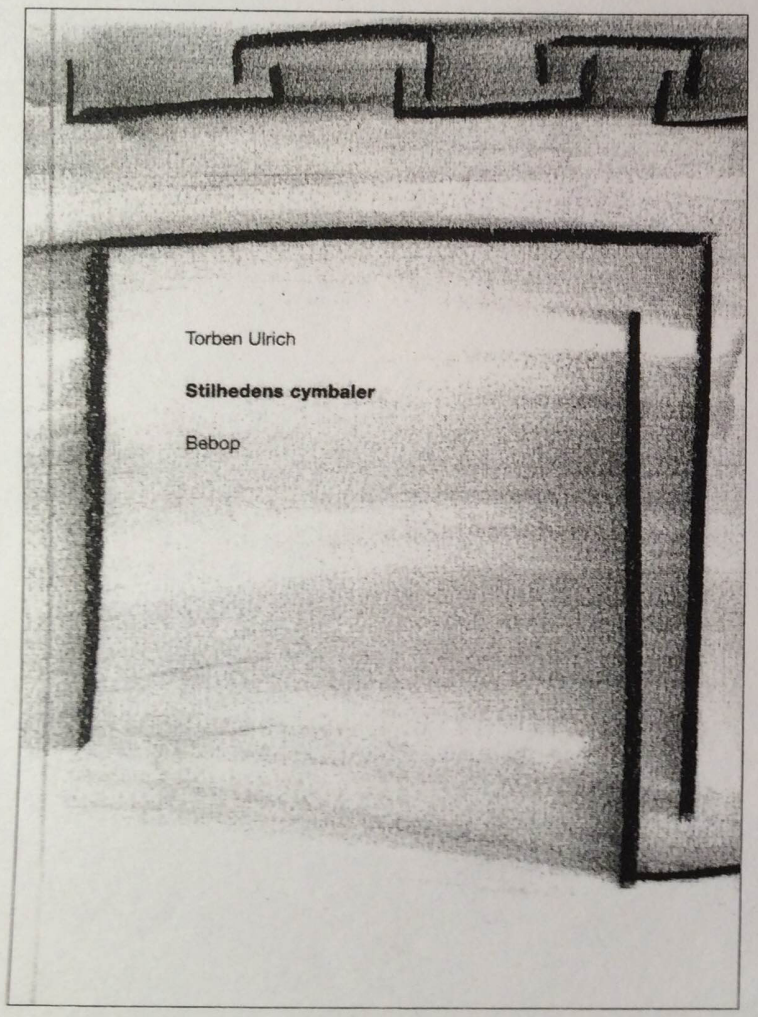

Francis Picabia

Tanker uden sprog

Bebop

Omslag af Per Kirk

Swing, Bebop og DAA-DAAA (!)

Asger Schnack og Bebop har endnu en gang været på syrlig strandhugst i den europæiske avantgarde og tilsvarende hjemlige skattekister; Kirkeby-klassiker genudgives, Ulrich lancerer opus nr. 2

Francis Picabia
Poesi brum-brum
(Poésie ron-ron)
Oversat af Peter Borum
40 sider, 150 kr.

Francis Picabia
Tanker uden sprog
(Pensées sans langage)
Oversat af Peter Borum
120 sider, 150 kr.

Per Kirkeby
2 digte
96 sider, 150 kr.

Torben Ulrich
Stilhedens cymbaler
88 sider, 150 kr.

Anmeldt af Jakob Østergaard Nielsen

Forlaget Bebop har siden 2000 udsendt en efterhånden omfattende serie af oversatte, potente og eksoteriske genudgivelser, der overvejende har været hentet i de litterære randområder af mellemkrigstidens avantgarde. Forlaget har således rettet sin ganske udmærkede opmærksomhed mod den europæiske dadaisme og surrealisme ved på dansk grund at oversætte og udsende oversete værker af bl.a. Tristan Tzara, Robert Desnos og Paul Éluard, hvilket på sin vis er pure naturligt, da forlaget er grundlagt af Asger Schnack, der også stod bag 1970er-forlaget Swing (1974-79). Forlaget forestod tilsvarende udgivelsen af et par håndfulde af årtiets rumsterende og sprudlende avantgardebøger og (skrift)skrivende som Peter Laugesen, Dan Turèll og Johannes L. Madsen. Samtidig er der også udkommet mere regelret poetiserende dansk *vintage*-litteratur af bl.a. Per Højholt, Uffe Harder og J.P. Jacobsen på Bebop, der alt sammen har været med til at placere forlaget i det hjemlige litterære landskab som et sart, nærværende og progressivt foretagende med et solidt udgangspunkt i den særegent schnackske hjertekule.

De samme karakteristika gør sig også snildt gældende for de fire udgivelser, der er i genstandsfeltet her, hvoraf den kunstnerisk spraglede og sammensatte dadaist, Francis Picabia (1879-1953), tegner sig for halvdelen og danske Per Kirkeby og Torben Ulrich for hver en enkelt. Samtlige fire bøger deler en interesse for det konceptuelle som kunst-strategi; enten som permanent fabulerende overskridelse (Picabia) eller som et mere afdæmpet og sindrigt sprogligt apparatur, der midlertidigt søger at inddæmme og indramme virkeligheden (Kirkeby, Ulrich). Dadaisten Picabia har i retrospektiv vist sig som en væsentlig konceptuel og effektfuld fornyer af maleriet, der tilsvarende litterært og historisk har været fortrængt af Tristan Tzara, Hugo Ball og Richard Huelsenbeck som poetisk bannerfører i den dadaistiske bevægelse. Tidligere har Bebop oversat og genudgivet Picabias intenst og rummeligt fabulerende »Jesus Kristus Rastaquouère« (2005), der gik tilsvarende dristigt (og måske endda dristigere) til værks end »Poesi brum-brum« og »Tanker uden sprog«. Begge værker udkom første gang i 1919, hvilket de dog også begge bærer præg af igennem deres bastante insisteren på et eksalteret, spraglet billedsprog og den groteske poetiske overskridelse som strategi. Som oftest forbliver det en smule altmodisch og redundant, men fra tid til anden kaster de frenetisk hvirv-

lende bestræbelser suverænt humoristisk og snurrende one-liners af sig som f.eks. »Gud han er den yngste/ derfor får han lov til alting« og »DADA betyder elefantsvans«. I »Poesi brum-brum« bliver den specifikt hvirvlende, sproglige bevægelse gjort til både mål og middel, da værket rummer et enkelt uafbrudt langdigt, der susende fejer henover samfulde 39 sider, alt imens »Tanker uden sprog« er fordelt mere opbyggeligt med et afrundet digt per side. Picabia træder her en sjælden gang i regulær poetisk karakter med enkelte digte, der således ikke bare er overskridende, men også formår at etablere sig som egentligt egensindige digte. De overgår dog ikke til poesiens stringente blå (blomster)bog, men nærmere til den kunstfærdigt sugende sorte. Alligevel er det mest interessante ved begge udgivelser dog, at Picabias permuterende poesi nu endelig er blevet oversat til dansk og det ikke bare i en antologisk sammenhæng, men som små selvstændige værker, der dokumenterer en af de mere kuriøst sammensatte dadaisters poetiske levned.

Et stykke væsentlig dokumentation er også genudgivelsen af Per Kirkebys oversete hovedværk »2 digte«, der første gang udkom i 1973 og siden da har ført en tilværelse i skyggen af Kirkebys malerier og skulpturer (og det i øvrigt ligesom resten af det engagerende litterære værk). Samlingen består af to langdigte, der undersøgende beskæftiger sig med omgivelserne og deres indlejrede motiver (hyppigst kvinder og natur) igennem en sirlig og omfattende sproglig kredsen, der aldrig rodfæstes i et opbyggeligt centrallyrisk jeg eller andre former for mere opbyggelig modernistisk etablering af poetisk dybde. Det er tydeligvis maleren Kirkeby, der er på arbejde igennem en permanent sproglig opmærksomhed rettet mod lyset og farverne og deres changerende karakter, men derudover er værket også interessant, da det både peger tilbage mod digterens konceptuelle eksperimenter i 1960erne (via den sensible jegløse sprogen) og frem mod den mere bogstaveligt skrivende Kirkeby, der regelmæssigt udsender digtbøger i dag (senest »Linieret Papir«, 2005). Tidligere har Bebop også genudsendt Kirkebys spinkle debut, »Per Kirkeby Litt.« (1965), men hermed anbefales den noget mere vægtige og essentielt grundudvundne »2 digte«.

Sidst, men ikke mindst, udsender forlaget også jazzmusiker, billedkunstner og buddhist Torben Ulrichs kun anden regulære poesibog, »Stilhedens cymbaler«, der er en pendant til digterens første udgivelse på Bebop (og digterens første poesibog overhovedet), »Terninger, tonefald«, fra 2005. Ulrich fortsætter, hvor han slap i forgængeren med korte, afrundede meditative linier, der dog i nyeste opus slynger sig henover siderne og løbende kobler sig sammen med hinanden i et fortløbende cirkulært system, der genereres med udgangspunkt i fem essentielle og højest zen-agtige grundbegreber (*sound, line, pulse, silence* og *space*) for herefter at forskyde sig i nye retninger. Tilsvarende fungerer linierne også som et konkret, litterært materiale, der via materialiteten midlertidigt søger at inddæmme og indramme den mere abstrakte, diffuse og pulserende eksistens, og i forlængelse heraf indledes bogen også med et citat af selveste Antonin Artaud, der fremhæver kunsten som virkelighed og ikke som en æstetisk simulation af selv samme. Endvidere indeholder udgivelsen også et pædagogisk forord af filmmager og journalist Lars Movin, der kløgtigt introducerer Ulrichs tværgående praksis til nytilkomne læsere, hvilket kan være en nødvendighed, da Ulrich arbejder overvejende konceptuelt og det på trods af digtenes floromvundne ambition om at være særligt autentiske og ikke æstetisk simulerende. Overordnet er det både bogens store styrke og svaghed, da der tilsyneladende ikke kan undfanges noget essentielt eller særligt autentisk uden at bringe noget tilsvarende konceptuelt eller æstetisk simulerende i spil, der potentielt kan strukturere den sart rummelige, autentiske og essentielle materialitet.

Når det så er sagt, læst og påskrevet skal Bebop endnu en gang roses for at have forestået fire væsentlige og solide udgivelser, der af flere kunstfærdige årsager formodentlig ikke kunne have været udsendt på andre danske forlag end netop Bebop. Samtidig bidrager forlagets udgivelser af bl.a. Francis Picabia og andre af mellemkrigstidens dadaister og surrealister også pure specifikt til, at den første avantgardes litterære afdelinger og deres originalskrifter herhjemme ikke kun bliver behandlet antologisk, men også indtager deres rimelige og retmæssige litterære plads, bliver gedigent oversat og taget på ordet (så at sige). Det samme gør sig gældende med genudgivelserne af de væsentlige, men mestendels oversete danske værker, der med skiftende held på ny bliver søgt integreret i den litterære institution, og derudover bliver samtlige (gen)udgivelser som oftest lanceret med lavmælte, men prægnante omslag af førnævnte Per Kirkeby. Allermest og afslutningsvis gedigent er det dog, at der formodentlig stadig er en omfattende mængde af hengemt europæisk og dansk litteratur for Bebop at gå på strandhugst i og tage favntag med; herfra et sindrigt og spraglet bebop-a-luja. ■

Francis Picabia

Poesi brum-brum

Bebop

Per Kirkeby

2 digte

Bebop